

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Regula Morum. Sive Dictamen Conscientiæ

**Babenstuber, Ludwig
Reichlin, Alphons
Hepper, Johann Baptist**

Salisburgi, 1697

§. I. Præmittuntur quædam de Ignorantia Vincibili.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39970

ret, quantumvis eum adesse invincibiliter nesciret. Amentia siquidem, phrenesis, & cæcitas, ex quibus illi miseri similia committunt, numerantur etiam inter effectus & pœnas peccati originalis. Has autem sequelas nemo sanæ mentis admiserit: ergo nec dictum Jansenij principium, ex quo deducuntur.

ARTICULUS II.

De Obligatione Conscientiæ Erroneæ.

Erroneam Conscientiam *cap. præced. art. 2.* illam esse diximus, quæ dicat esse licitum, quod est illicitum, vel illicitum, quod est licitum. Quod si ignorantia, sive error, ex quo nascitur hæc Conscientia, sit invincibilis, vocatur Conscientia invincibiliter erronea: si ignorantia, ex qua descendit, sit vincibilis, Conscientia vincibiliter erronea dicitur. Certum jam est, Conscientiam, quæ aliquid dicat agendum, vel omittendum per modum Consilij, ideoque *Consulens* vocatur, nullam inducere obligationem. Procedit igitur quaestio præsens de Conscientia erronea, quæ dicat aliquid tanquam ex præcepto agendum, vel omittendum. Dico de *Conscientia erronea*: nam rectam & veram obligare tam positivè, quàm negativè, fatentur omnes: idq; patebit ex dicendis. Nunc, ut ad rem ipsam veniamus, præcedat.

§. I.

Præmittuntur quædam de Ignorantia Vincibili.

SUMMARIUM.

1. *Quid sit ignorantia affectata, crassa, notabilis, levis?*
2. *An ignorantia vincibilis excuset à peccato?*
3. *Ignorantia primatùs vincibilis fieri potest invincibilis.*
4. *Similiter impotentia implendi præceptum liberè contracta fieri potest inimputabilis.*
5. *Inaqualitas peccatorum ex ignorantia.*

I. Descriptionem vincibilis ignorantia dedimus hoc *cap. art. 1.*

F

§. 1. n. 4.

§. I. n. 4. Dividi solet in *affectatam*, & *crassam*. *Affectata* est, dum quis datâ operâ vult ignorare. Et ideò malitiosè intermittit inquirere obligationem, quò liberius peccare possit, & ne fortè, si sciat veritatem, à legis transgressione abhorreat: ut, si quis consultò non velit scire, an contractus *A* sit usurarius, ut eum liberius, & cum minori Conscientiæ remorsu ineat. *Crassa* est, ad quam superandam nulla prorsùs diligentia fuit adhibita: ut si quis ex mera pigritia non inquisivit, an contractus *A* sit usurarius, vel non? Dicitur *crassa*: quia laborans hac ignorantia instar crassi, & pinguis hominis (inquit Castropalao) deses & piger est in ea depellenda. Dicitur præterea *supina*: quia sic ignorans more hominis supinè stertentis, & omnium rerum incurij, non curat amoliri ignorantiam. Ulteriùs Tamburinus *Lib. 2. Decal. c. 1. §. 7. n. 22.* vincibilem ignorantiam dividit in *notabilem*, & *levem*, sive *tenuem*. *Notabilis* est, quando quis adhibet aliquam diligentiam in inquirenda veritate, sed non tantam, quanta moraliter censetur sufficere ad inventionem illius. Ut si quis interrogat quidem, an contractus *A* sit usurarius? sed similibus rerum non sufficienter peritum. Ignorantia *tenuis* est, quando quis adhibet diligentiam mediocrem, eamque sufficientem ad comparandam veritatis notitiam, illâ tamen minorem, quam adhibuisset, si fuisset rigidè accuratus. ut si quis inquirat apud hominem mediocriter doctum, an contractus *A* sit iniquus? cùm potuisset consulere doctiorem. Ex his omnibus sola ignorantia affectata est directè, & in se voluntaria; reliquæ indirectè, & in causa, videlicet in omissione vel omnis diligentia in inquisitione veritatis, ut ignorantia *crassa*; vel sufficientis, ut *notabilis*; vel accuratioris, ut *levis*.

II. Atque hinc facilè constat, vincibilem ignorantiam non tantùm non excusare à culpa, sed & ipsam esse malam, atque culpabilem, quòquocunque tollit, notitiam rei cogniti necessariæ, & quam

quam operans scire tenetur. Patet hoc: quia datur præceptum affirmativum, quo quilibet obligatur non ignorare ea, quæ ad implenda cætera præcepta sunt cognitu necessaria: ergo hæc voluntariè ignorare, quod fit per ignorantiam vincibilem, est malum, & verè culpabile. Jam verò vincibilem ignorantiam à peccato non excusare, sive opus per culpabilem ignorantiam commissum esse pariter culpabile, similiter ostendo: transgressio cujuscunque præcepti ex hac ignorantia profecta est voluntaria: ergo est culpabilis. Conseq. patet. Ant. prob. quidquid procedit à principio intrinseco cum cognitione & deliberatione, est voluntarium: sed transgressio præcepti ex tali ignorantia procedit à principio intrinseco cum cognitione & deliberatione, saltem virtuali & interpretativa, in quantum ignorans, licet actu non habeat scientiam, atque noticiam obligationis, eam tamen potuit, ac debuit habere, vel fortè etiamnum posset habere, si vellet. ergo transgressio præcepti ex dicta ignorantia est voluntaria. Confirm. qui vult antecedens, vult etiam consequens natum ex illo sequi: sed ignorans culpabiliter vult directè, vel indirectè suam ignorantiam tanquam antecedens; ergo vult etiam violationem præcepti, quæ est consequens, & effectus inde sequi natus.

III. Potest autem contingere, ut ignorantia, quæ ab initio fuit vincibilis, evadat postmodum invincibilis, nec amplius imputari ad peccatum possit, licet imputaretur ab initio. Ostenditur. Supponamus Cajum heri ex vincibili ignorantia erroneè judicasse, summptionem sacræ Eucharistiæ sub utraque specie necessariam esse necessitate medii: hodie verò hominem non amplius habere ullum medium eam ignorantiam depellendi, eò quòd non offerat se ullus vir doctus v. g. vel liber, quem consulat: sicut fieret, quando duceretur captivus à Turcis. Quòd si hodie Caium hujus culpabilis ignorantia poeniteat, ita, ut eam per veram contritio-

nem unâ cum cæteris peccatis seriò retractet, ex vincibili mutatur in invincibilem, & inculpabilem. Nam in primis hic & nunc vinci non potest à Cajo ad eam vincendam vel paratissimo. Deinde hoc ipso, quòd elicita perfecta contritione justificetur, neque ignorantia, neque aliud quidquam illi amplius imputatur ad culpam. Immò, si Cajus ex tali ignorantia, vel errore desideret morti proximus communionem sub utraque specie, hoc desiderium ei non potest imputari ad peccatum, tamen si quid cupiat re ipsa prohibitum. Ratio est: quia error, ex quo talis actus elicatur, non est amplius vincibilis, sed evasit invincibilis, & propter seriam retractationem deinceps inimputabilis.

IV. Quod de vincibili ignorantia, etiam de impotentia implendi præceptum, quam quis liberè, & culpabiliter contraxit, asserendum est, eam videlicet non amplius imputari ad novum peccatum, postquam seriò fuit retractata voluntas, per quam fuit contracta. Declaro rem in exemplo. Petrus & Paulus sacerdotes navigant in Indiam: dum versantur in medio mari, Paulus tædio correptus horarum Canonicarum, ne quotidiano illarum penso assiduè vexetur, & suum, & Petri Breviarium clam in Oceanum projicit, atque adeò liberè, & procul dubio culpabiliter aufert sibi potentiam persolvendi officium Canonicum, quod tamen persolvere tenetur. Accidit postea, ut à Petro salubriter increpitus, ac reprehensus resipiscat, factum seria pœnitentia detestetur; immò ab eo sacramentaliter absolvatur. In hoc eventu impotentia recitandi horas Canonicas Paulo non amplius imputari potest ad culpam: quia cessavit esse voluntaria: nam efficax retractatio pravæ voluntatis, qua fuit inducta, facit, ut moraliter loquendo perinde se habeat, ac si esset necessaria, non libera. Quapropter etiam omnes omissiones recitationum, quæ inde sequuntur, evadunt involuntariæ, & inculpabiles: sicut erant

erant culpabiles, quæ accidebant, antequam prior voluntas retractaretur; utpote voluntariæ. Adde, quod Paulo intercluderetur omnis via ad justificationem per contritionem, vel per Sacramentum penitentiae obtinendam, quamdiu careret Breviario, & quod peccaret necessario, quoties etiam invitus non recitaret, si ejus carentia non obstante prædicta retractatione adhuc imputaretur ad culpam. Sed Conseq. est absurdum; ergo. Dices. Omissio horarum, quamvismodò sit necessaria in se, est tamen Paulo libera in causa, sicut erat ab initio: ergo non minus peccat, dum eas hodie non recitat, quam ab initio. Respondeo neg. Ant. nam eo tempore, quo Paulus se reddidit impotentem, omissio fuit libera in causa tam moraliter, quam Physicè existente: nunc autem, quamvis ea causa, videlicet carentia breviarii, etiamnum remaneat Physicè dependenter à priori voluntate, moraliter tamen post efficacem retractationem ita se habet, ac si nunquam fuisset liberè posita, sed aliunde necessario existeret. Quapropter omissio horarum Paulo nec voluntaria est modo, nec libera, & consequenter ad peccatum inimputabilis.

V. Corollarium. Quò magis, vel minus culpabilis est ignorantia, eò gravius, vel levius solet esse peccatum, quod ex illa admittitur. Rem clarè perspicies in hoc casu sequenti. Cajus, Titius, Quintius, & Sempronius ignorant in certa vigilia, esse tunc diem jejuniij. Hinc carnes jubent inferri mensæ, prædèntque liberaliter. Cajus ignorat ignorantiam affectatam: quia consultò, ne teneatur abstinere à carnibus, vel ut vesci possit liberius, & citra remorsum conscientiae, non inquisivit, quamvis ad inquirendum excitaretur suborto dubio, vel suspitione, forsitan esse diem jejuniij. Titius laborat hinc ignorantiam crassam: nam licet incidere cogitatio de obligatione inquirendi, an sit dies jejuniij? nihilominus non inquisivit, idque ex mera negligentia atque desidia. Quintius

tius interrogavit quidem, an esset dies jejuniij? sed talem, qui similia non sufficienter sciret, v. g. puerum, vel ancillam: & ideo habet ignorantiam diei jejuniij notabilem. Etiam Sempronio incidit dubium, an esset jejunium? & ideo interrogavit vicinos, cum facile potuisset interrogare Parochum, vel alium in similibus magis versatum, quod tamen facere ex quadam negligentia omisit. Hic solum est in Levi ignorantia. Si jam quæras, quomodo peccent hi quatuor? Respondeo, Cajum, Titium & Quintium peccare mortaliter: gravius tamen Titium, quam Quintium; Cajum verò gravissimè. Sempronium dico solum delinquere venialiter. Ratio est: quia Cajus ignorat ignorantia maxime culpabili: Titius, & Quintius ignorantia graviter culpabili; gravius tamen culpabili Titius: ergo Cajus gravius peccat, quam cæteri, Titius gravius, quam Quintius, omnes tamen mortaliter. Conseq. constat, quia peccatum ex ignorantia graviter culpabili est mortale, majus tamen vel minus secundum proportionem voluntarij, quod auget, vel minuit ignorantia. Tandem Sempronius solum commisit negligentiam levem in inquirenda obligatione jejunandi, atque adeo ex ignorantia leviter solum culpabili carnis vescitur, ergo vescendo committit culpam solum levem, ac venialem. Quia negligentia & ignorantia levis diminuit peccatum usque ad veniale. Vide de hac re Tambur, *Lib. 1. Decal. c. 2. §. 10.*

§. II.

An liceat operari contra Conscientiam Erroneam?

SUMMARIUM.

6. Objectum Voluntatis est bonum & malum ut ratione cognitum. 7. Non licet operari contra Conscientiam Erroneam. 8. Quædam objectiones. 9. Solvuntur. 10. An agere contra Conscientiam sit speciale peccatum? 11. Cujusnam speciei sit peccatum agere contra Conscientiam? 12. Agere